

* * *

Հնէհեալով հասաւ Դերենիկ այս կոտորչն և հսկայ հասակով սոսկաց խանի ու չար ոգինեւ, բուն ճիւղ լսելով:

Կամարներէն ներս նշմարեց լոյս մը՝ որ քիչ վերջ մարեցաւ, և լսեց արձագանգը հատաչնեւ, թու՝ որ հիմայ լսեց: Բայց պէտք էր տառջ երթալ, աստեան է հիմայ իր անվախութիւնը ցուցնել քիւրտներուն, չար ոգի մը դնելով անոնց դիմաց: Խարխափելով յառաջից հոն՝ ուր լոյսը նշմարած էր և լսեց հեհեհուցը ոգիի մը, և աւտոր հետ մենամարտելու քաջութիւնն ունենալով՝ մօտեցաւ սենեկին պատուհանին և արի շնչով մը հարցուց: — Ո՞վ է հոն որ կը հարձակայ: Լուսրնիթազը, ճանչցաւ իր Դերենիկը՝ որուն սիւրբոյն զոր տուաւ Անդրանիկին և երբ բերանը բացաւ օգնութիւն ուզելու՝ իմացաւ որ լեզուն ալ տուած էր. համարացած էր:

Աւ երբ կրկնեց Դերենիկ իր հարցումը՝ Լուսրնիթազ առաւ Անդրանիկին գլուխը ու դուրս նետեց պատուհանէն:

Եւ հիմայ Դերենիկ դողողաց վախէն և շտապեց դէպ ի Գառուռն ձեռքն առած այն գլուխը զոր չար ոգիներէն զոհուած կը կարծէր և այդ գլուխը պիտի ըլլայ վկայ թէ ան քաջութիւնն ունեցած է Ռահվայի խանը մտնելու:

Գեռ կը ձիւնէ. հովը այնքան սաստիկ է որ գետնի ձիւներն իսկ օդին մէջ կը ցրուէ:

Աստիկի հովը սաղաւթի՝ քիչ վերջ դարբեցուց ձիւնը և երկինքը պատող ամպերը ցրուեց: Ահա վերը կապոյտ երկինքը կ'երեւայ սեւ ամպերուն պատուանդէն, և լուսինը ամէն ճիւղ կ'ընէ ամպերէն զորս ելլելու: Դերենիկ ձեռքի գլուխը հիմայ բազկի տակ առած դեռ իր վազելը կը շարունակէ, կարծես հ'ուզէ լուսնէն փախչիլ, բայց ան ալ աստիկուռն հետ դիւցազնին ետեւէն կը վազէ: Եւ կը լսէ հիմայ Դերենիկ ձայն մը ողբալի, գրեթէ ունեցած մը որ իր ետեւէն կը վազէ. ոգիներն են, դիւցազններու թշնամի ոգիները որոնք լուսնին հետ կը վազեն անշուշտ իրեն հասնելու. ետեւը նայիլ՝ կամ լուսնին դառնալ՝ ան աստեւ լունէր, պէտք չէր նոյն իսկ քայլի մը ժամանակ կորսնցնել: և ան կը շարունակէր իր վազելը, որուն ուղեբերուն տակ ձիւնը կը հալէր. և ձիւնաթաթախ կքած ծառերը և ոչ իսկ կրնալ յին իրենց ողբանալեքը հասցնել:

Աստիկը նորէն ամպերուն տակ մտան, լուսինը ծածկեց դէմքը սուգի ամպով. ու ան պարտուած էր:

Եւ սակայն չար ոգին խաւարին մէջ դեռ կը վազէ, և անոր վայրուրը երթալով կը սաստկանայ որքան որ Դերենիկ Գառուռնի կը մօտենայ:

Հիմայ աւելի մօտէն կը լսէ Դերենիկ իր յաղթանակը յափշտակել ուզող ոգիին ձայնը: Բայց ինչ հոգ, ինքն հիմայ տուն հասած է. անա ծխանէն կայծեր կը բարձրանան դէպ ի վեր և ծուխին մէջ կը կարմրին. կը լուսին ձայները այն քիւրտներուն՝ որոնք ցարկ կը սպասեն իրեն դիակին:

Եւ Դերենիկ տան դուռը կը բանայ և վեր կը սրանայ տանց զայն գոցելու չար ոգիին դիմաց: Քիւրտները որ օճախին բարձր լոյսը բոլորած էին՝ կեցցէնեղով անոր ճակատը համբուրեցին. Դերենիկ այդ համբուրներուն փոխարէն շնչասպառ ըսաւ.

— Կարեցի գիշերը մինչեւ Ռահվայի դաշտը. ... մտայ խանը... սպառնացի չար ոգիներուն որոնք կը կուռէին... ահա գոհ մը:

Ըսաւ և բազկին տակի գլուխը ցցուց անոնց օճախին լոյսին դիմաց. ճանչցաւ իր սիրելի Անդրանիկը, և հիմայ քարացած դեռ սեղմած է փոքրիկ գլուխը իր կոշտ մատներով:

Այն կարճ պահուն՝ երբ Քիւրտները ապուշ ապուշ իրենց նայուածքները փոխին ի փոխ Դերենիկին և փոքրիկին գլխուն կու տային՝ դեռաւր կին մը դէմքի քրտինքը արինախառն՝ կարմիր ձիւն և սպռ ձեռքի սուրկին վրայ ներս մտաւ:

— Բռնեցի, գոչեց ան:

Հապճեպ համբոյր մը տուաւ Անդրանիկի աւրինթաթախ երեսին. համբոյր մ'ալ Դերենիկի ստոր պէս քարացած ճակտին. և ստուացած սուրով հարուած մ'ալ իր կուրծքին՝ ընկաւ անոնց վրայ:

Հ. Մ. ՊՈՏՈՒՐԵԱՆ

"DALTONISME"

— ՏՅԱՐ ՏԱՎ —

Խօսելով Մ. Մմբատ Գարբիէլեանի «Գուճկուրութիւն» բառին վրայ՝ զոր կ'առաջարկէ մա իր. րեւ Դալտոնիստի համապատասխանող՝ և աւելի յարմար գործածութեամբ՝ քան մարկին Կլաւստատիստի բառը, (թագմ. 1907 սեպտ. հոկտ.) դիտել կու տար որ «երկուք մա հիւանդութեամբ զարագիարմ չեն տար. այդ հիւանդութեամբ հմ. թարկիստը ոչ թէ գոյններ չեն տեսնար, կամ գոյններու մասին կոյր են, այլ աւելի իմ իմ գոյններ իրարմէ չեն կրնար զանազանել. Արդ եթէ այս զարագիարմ շօշափող այլ բառ գտնուի՝ կ'ընդունին, իսկ եթէ ոչ՝ կը մախրմորեմ ան. զանապատութեան՝ որ գտնէ կոյրութեամբ իմանտ չի տար, լաւագոյն է Տալթոնիստութեան ըսելը:

Հիւանդութիւնը գոյններու շփոթմամբ մէջ կայանալով, դիտել կու տայ ձեմարամաք երեցը. գոյն անդամներէ մին, լաւագոյն չէ՝ հիւանդը զանապատութեամբ (զարագիարմ մէջ «Շփոթ» բառը գոյնութիւն ունի արդէն իր գոյնաւալ) աւելի ծիշը քան Կլաւստատիստութեան, և անկից երեք վառ. կով աւելի կարծ. (Յոյնը կ'առաջարկէ Ծաւալտի՝ իրեն աւելի ըմբռնմունք անմու՝ փոխանակ Մո. րախտի, կամ Ժանգատեղի, Մորաշերմ, Մորա. տեղը. իսկ Immunité — Անախտութիւն, Typhus — Ժամտաշերմ):

Տալթոնի բնագէտ հիւանդին անուանէ յառաջ եւ կած ըլլալով հիւանդութիւնը, կարելի չէ՝ ըսել և Տալթոնիստի կիսովիմ կարծելով Տալթոնիստութեան բառը:

Հ. Կ. Տ. Ս.